

Jonavos Justino Vareikio
progimnazija

**Girdimojo suvokimo lavinimas
priešmokykliniame amžiuje žaidžiant
Rekomendacijos tėvams**

**Girdimasis suvokimas – tai gebėjimas skirti
ir atpažinti nekalbinius (gyvosios ir
negyvosios gamtos) bei kalbinius garsus.**

Išlavėjęs girdimasis suvokimas
priešmokyklinio amžiaus vaikui sudaro
sėkmingą prielaidą mokymuisi skaityti ir
rašyti. Priešmokykliniame amžiuje reikia
pradėti garsinės analizės-sintezės pratybas,
t. y. įsiklausyti ir pasakyti pirmą žodžio garsą,
nustatyti, kurioje vietoje (žodžio pradžioje,
viduryje, gale) yra nurodytas garsas, kas prieš
jį, ar po jo.

**Neišlavintas girdimasis suvokimas trukdo
išmokti skaityti ir rašyti.**

MOKYMASIS ŽAIDŽIANT

Nekalbinių garsų atpažinimas

***Surask žaisliuką.** Uždenkite vaikui akis,
paslėpkite kokį nors žaislą į spintelę ar už
kėdės. Vaikas turi rasti paslėptą daiktą pagal
jūsų plojimą ar kitą signalą. Jei žaislas arti -
plojama greitai, jei toliau - lėtai.

***Tyliai – garsiai.** Muškite žaislinį būgnelį, kai
būgnas bus mušamas tyliai – tegu vaikas eina
ant pirštų galiukų, garsiau – eina tvirtai, dar
garsiau – bėga.

***Saulė ir lietus.** Vaikai vaikšto po kambarį,
jie imituoja gėlių skynimą pievoje, t.y. renka
popierines gėles nuo grindų. Pasigirsta
barškučio ar kito žaislo garsai, tai – lietus.
Vaikai bėga slėptis namo – atsisėda ant
kėdžių.

***Garsai pievoje.** Vaikas sėdi ant kilimo, jam
paduodamas žalios spalvos popieriaus lapas –
„pievelė“ ir paveikslėliai. Išgirdęs žaislinio
paukštelio cypsėjimą, lapo viršuje padeda
paukštelio paveikslėlį, išgirdęs varpelio
skambėjimą, lapo viduryje padeda varpelio
paveikslėlį, o išgirdęs barbenimą pirštais –
„lietutį“, lapo apačioje padeda grybo
paveikslėlį.

***Stalas ar knyga.** Vienu atveju su pieštuku
barbenkite į stalą, kitu – į knygą. Išgirdęs
barbenimą į knygą, vaikas iškelia knygos
paveikslėlį, išgirdęs barbenimą į stalą – stalo
paveikslėlį.

***Tekštelėjimas.** Vienu atveju į vandenį
tekštelėkite akmenuką, kitu – šakelę.
Išgirdęs, kad tekštelėjo akmenukas – jūsų
vaikas iškelia akmenuko paveikslėlį, kad
tekštelėjo šakelė – šakos paveikslėlį.

***Upelio tekėjimas.** Vienu atveju į indą pilkite
vandenį iš žemai, kitu iš aukštai. Vaikas
pritūpdamas signalizuoja, kad pilama iš žemai,
pasistiebdamas ant pirštų galų, kad iš aukštai.

***Šmirinėja peliukas.** Po kambarį šmirinėja
peliukas. Vaikui pasiūlykite įsiklausyti į
peliuko skleidžiamus garsus ir atspėti, ką jis
veikia: beldžia pieštuku į stiklinę, barškina
raktus, degtukų dėžutę, barškutį, skambina

varpeliu, atidaro ir uždaro stalo stalčių,
plėšo, glamžo, karmo žirkklėmis popierių.

***Tono ilgumo skyrimas.** Jums reikės švilpuko,
pūskite jį vienu tonu, po to staiga pradėkite
pūsti stipriau, vienu tonu pakelkite. Vaikas
turi braukti brūkšnį, kol laikosi tas pats
tonas, kai tonas pasikeičia, prieš tai brėžta
tiesi linija pakyla į viršų.

***Piešimas pagal ritmą.** Grokite dūdele – kai
pūsite ištiesai, be trūkčiojimo, vaikas tegul
piešia liniją, kai trumpais pūstelėjimais –
taškus.

***Įrašo skyrimas.** Kartu su vaiku klausykitės
garso įrašo, kuriame skleidžiami gyvūnų
garsai. Išklausius vaikas turi įvardyti, koks
gyvūnas skleidžia šiuos garsus. Galimi gyvūnų
garsai: karvės mūkimas, arklio žvengimas, šuns
lojimas, katės miaukimas, kiaulės
kriuksėjimas, vištos kudakavimas, uodo
zvimbimas.

*Analogiška užduotis pateikiama klausant
įvairių aplinkos garsų: mašinos burzgas,
fejerverko sprogimas, telefono skambėjimas,
jūros ošimas, smarkus lijimas, medžių ošimas,
popieriaus plėšymas.

*Lavinant vaiko girdimąją atmintį naudinga
pateikti nesudėtingas žodines instrukcijas:
suplok ir atsitūpk; uždaryk duris ir nueik prie
lango; atsisėsk, užmerk akis ir pakelk rankas;
pakelk rankas, kai atsisėsi; po to, kai uždarysi
duris, nueik prie lango; užsimerk, kai atsisėsi;
uždaryk duris ir ateik pas mane; padėjusi lėlę,
nueik prie lango; parodyk iš eilės: stalą-kėdę-
kampą, nosį-akį-ausį, ausį-akį-nosį.

Kalbos garsų skyrimas

***Garsų ilgumas.** Tarkite kurį nors garsą (pvz., A). Vaikas garso tarimo ilgumą turi imituoti judesiais. Kai garsą tarsite ilgai, tegu vaikas rankas tiesia į šalis, kai trumpai – rankas suglaudžia. Arba tariant garsą ilgai, vaikas brėžia ilgą liniją, jums tariant trumpai – brėžia trumpą liniją.

***Ilgai ir trumpi žodžiai.** Reikės skirtingo ilgio juostelių: ilga juostelė žymi ilgus žodžius, o trumpa juostelė – trumpus. Išgirdęs žodį, vaikas pakelia žodžio ilgumą atitinkančią juostelę (žodžių pavyzdžiai: aš, traukinys, neš, telefonas, prieš, arbatinukas, mes).

***Aidas.** Būkite keliautojas, o jūsų vaikas aidas. Keliautojas eina per kalnus, šaukia draugų vardus, trumpus žodžius: imk, stok, eime, dėmesio, atsargiai, o aidas atkartoja. Tariama ir atkartojama su įvairiomis moduliacijomis: tyliai, garsiai, tęsiamai ar trumpai.

*Tegul vaikas atlieka jūsų nurodytus veiksmus su lėlėmis vardu **Simas ir Rimas** (Kepurę uždėk Simui, o skrybėlę Rimui. Mašiną duok Rimui, o sviedinį Simui. Paglostyk ranką Rimui ir pamojuok Simui).

*Tarkite sakinius, o išklauses vaikas turi pasakyti, **koks žodis pasikartoja.** (Diena šviečia saulė. Naktį šviečia mėnulis. Mano kambaryje šviečia lempa.)

***Atspėk, kokį žodį noriu pasakyti?** Pradėkite tarti, tęsdami žodžio pirmąjį garsą, tuo tarpu vaikas bando nuspėti, kokį žodį norite ištarti: rrrraktas, sssaldainis, ššššiaudas.

***Šuniuko vardas Sargis.** Jums reikės

žaislinio šuniuko. Paprašykite vaiko padaryti taip, kad išgirdęs savo vardą, šuniukas atsistotų ant užpakalinių kojų: Margi, Sargi, Vargi, Targi, Sargi, Surgi, Sergi, Sargi, Sargi, Sergi, Sargi, Sargi, Sangi, Sardi, Sarni, Sargi, Sulgi, Sargi.

*Vaikas turi pasakyti, kada jūs tariate žodžius taisyklingai, o kada blogai: riešutas, riešutas, riečutas, riežutas, riešutas; slyva, zlyva, slyva, clyva, slyva; saldainis, dainis, siulainis, saldainis, šaldainis.

***Kuris žodis netinka?** Tegul vaikas išklauso jūsų tariamus žodžius ir pasako, kuris žodis netinka: kelias, keliukas, kelelis, kelnės; vilkas, vilkelis, vilna, vilkiukas; kibiras, kibirėlis, kibiriukas, kirminas.

***Rask įsibrovėlį.** Tarkite skiemenų eilę, o vaikas, išgirdęs kitokį skiemenį, suploja: Za za za da. Zė zė mė zė. Uz uz ur uz. Ba ba pa ba. Ga ga ka ga.

***Kurie žodžiai vienodi?** Vieną žodžių porą sudaro du tokie pat žodžiai. Paprašykite, kad juos išgirdęs vaikas suplotų, atsistotų, pritūptų ar kitaip signalizuotų: lapas-ratas, rinko-linko, paltas-baltas, linko-linko, joja-moja.

*Tarkite skiemenis, o jūsų vaikas juos pakartoja: miau-mū, me-be, ga-ka, po-bo, ta-da, tū-dū, py-py-bum, pa-ba-po, ga-ka-go, mė-mie-mė, tuo-to-tuo, na-ta-ka, pa-pu-po, sa-se-sė, sa-za-ca, ak-op-um. Tegul paskui jus pakartoja žodžius, panašius garsine sudėtimi: gėlė-pelė, dūda-būda, ola-uola, lopus-lapas, galva-kalva, ežys-ožys-vėžys.

***Išgirsk mane.** Pavyzdžiui, mokant tarti garsą Š ir tikslinant akustinius jo požymius, svarbu, kad vaikas šį garsą išgirstų garsų eilėje: a, š, p, š, g, d, š, ū, t, š ir reaguotų į jį sutartiniu ženklu, pvz., suplotų rankomis, imituotų saulutę, pamojuotų pirštinaite, atsitūptų, imituotų pagavimo judesį, pašoktų ir suplotų, paskambintų varpeliu ar pabelstų pieštuku į stalą, į pirštinaitę įdėtų žetoną, pasistiebtų, arba atsistotų ir iškeltų abi rankas į viršų. Išmokus išgirsti Š kitų garsų eilėje, mokoma jį skirti skiemei eilėje, pvz., as, aš, su, šu, zo, zū, cu, cū. Po to tariama žodžių eilė, o vaikas, išgirdęs nurodytą garsą, signalizuoja.

***Užburti žodžiai.** Vaikas, kuriam uždedama fėjos skrybėlė, išgirstą neteisingą žodį „atburia“: votelis (fotelis), žirapa (žirafa), onia (vonia), teleponas (telefonas), vilmas (filmas), pabirkas (fabrikas).

***Užburti sakiniai.** Pasakykite sakinį, kuriame vienas garsas pakeistas kitu. Vaikas turi nurodyti, kuris žodis negerai pasakytas ir ištaisyti. Bavasarij parskrenda paukščiai.

Pamačiau raudoną palioną. Sode augo lėlės. Pievoje ganėsi kalvė. Tievalis kalbėjosi su kaimynais. Jau snėgas laukuose ištirpo. Pieva geltonavo nuo kiaulpienių ir žolies.

Parengė logopedė metodininkė

E.Ruckienė

Šaltinis: <http://logopedaslpc.lt/girdimojo-suvokimo-lavinimas-per-zaidima/>